

I sentrum i det objektive rom

Av Malin Barth

Det fotografiske uttrykket i sine utallige former kan i stor grad tillegges rollen som det informasjonsmediet vi baserer våre oppfatninger og vår kunnskap om livet på. Fotografiet har på mange måter erstattet den faktiske og fysiske opplevelsen og er nå den viktigste kilden til kunnskap om verden utenfor de aller nærmeste omgivelsene. Også de mange fascinerende og fengslende sidene ved naturen blir i vår kultur opplevd hovedsakelig gjennom fotografiske fremstillingsmedier.

Selv med bakgrunn i lange tradisjoner med naturen som vesentlig inspirasjonskilde i norsk kunst, med et absolutt høydepunkt under den norske nasjonalromantiske perioden fra cirka 1820 til 1880, formidler Terje Bergesen i sine bilder en følsomhet for naturen som jeg mer forbinder med den vi ser i japansk kunst. Den norske og japanske allmenne oppfatningen av og fascineringen for naturen er helt sentral i den visuelle kunsten, men inneholder også kontraster. Hovedforskjellen ligger i fremstillingen av vill og storlagen natur kontra natur som er temmet og kontrollert.

Terje Bergesen dyrker naturen, så å si, gjennom en form for ritualisering. De siste femten årene har han vært på stadig utkikk der han har ferdes i interessante landskap og naturparker, etter det ene treet som kan egne seg til avbildning ifølge hans egne karakteristiske kriterier. Hans måte å temme naturen på er ved å redusere det pluralistiske aspektet ved den. Han fjerner alle elementer som fra hans utsiktspunkt kan virke forstyrrende, for på den måten bedre å kunne understreke de fysiske egenskapene til det ene treet han har valgt ut. Terje Bergesen presenterer trærne som fascinerende objekter som fortjener vår estetiske beundring.

Dette gjør Terje Bergesen ved hjelp av strenge komposisjoner der han eliminerer alle forstyrrende elementer fra søkeren og objektivet. Fotografiene med den tilbakeholdne tilnærmingen til objektet, står i kontrast til den nærmest påståelige tilstedeværelsen som mediet er mer kjent for i sin fremstilling og presentasjon av objekter. Det som gjør bildene så vakre, er de estetiske hensynene som gjenspeiles i detaljene og komposisjonen. De enkeltstående trærne på bildene, med sine enestående kjennemerker, leder også tankene hen til dyrkingen av og fascineringen for japanske bonsaitrær. Bonsai-tradisjonen dukket først opp i Kina for noen tusen år siden, og gikk ut på å dyrke ett enkelt tre i en krukke. Idealene og filosofien bak bonsai har utviklet seg gjennom årene i takt med skiftende smaker og tider. Et bonsaitre formes av mennesket. Alle grener og kvister formes eller klippes bort til den ønskede fasongen er oppnådd, og deretter holdes treet utseende ved like ved hjelp av konstant pleie med klipping og beskæring. For japanerne

representerer bonsai en fusjon av det østlige tankesettet om harmonien mellom mennesket, sjelen og naturen.

Som inspirasjonskilde i kunsten er naturen uuttømmelig, men den blir ofte gjenstand for en rekke forutsetninger når det gjelder tolkning. De skiftende årstidene som et visuelt bilde på de kosmiske lovene eller som en overforenklet gjenspeiling av livet og døden, er kjente og velbrukte temaer. Selv om metaforene kan benyttes på nye og kreative måter, følger de gjerne oftest de etablerte tolkningene. Furutreet illustrerer livets triumf over døden, og høye trær generelt oppfattes som noe som forbinder himmel og jord.

Det er naturlig og nokså uunngåelig å sammenligne Terje Bergesens bilder av enslige trær med maleriene "Bjerk i storm" av J.C. Dahl* fra 1849 og "Gamle furutrær" av Lars Hertervig* fra cirka 1865. Disse bildene er en viktig del av den norske kulturarven. De trærne Terje Bergesen har valgt ut, er isolerte objekter med unike egenskaper, som blir fremstilt ved hjelp av klassiske skildringer. Trærne står i fokus, i sentrum av komposisjonen. De naturlige omgivelsene og voksestedene blir nærmest nøytralisert av kunstnerens bestemte bakgrunnskriterier og kameraets utsiktspunkt. Grupperingen av bildene er basert på trærnes fysiske form og likhet. På den måten kategoriserer han typer ut fra visuelle likhetstrekk knyttet til trærne. Hver en detalj i treets struktur blir gjengitt. Lyset er uten skygger, og nyansene spenner over hele gråskalaen.

Fotografiene av enkeltstående trær er først og fremst en kartlegging av typer med typiske egenskaper. Som betrakter av bildene ser man dem ikke bare som fortellinger som fortelles i hvert enkelt bilde, men som en større historie som fremstår gjennom den måten Terje Bergesen har gruppert bildene på. Den hele og fulle historien ligger i bildeseriens helhet og i plasseringen av de enkelte bildene innenfor gruppen.

Terje Bergesens formelle kriterier og visuelle systematisering avslører en anerkjent måte å arbeide med det fotografiske mediet på. Bergesens fokus på det visuelle bakgrunnsarbeidet og den konseptuelle tilnærmingen til emnet kan tilskrives de store tyske fotografene. I sammenfattet form kan man si at Karl Blossfeldt (1865–1932) var først ut, deretter kom Albert Regner-Patzsch (1897–1966) og August Sander (1876–1964), som igjen hadde betydelig innflytelse på kunstnerparet Bernd (født 1931) og Hilla (født 1934) Becher. De har igjen øvet direkte innvirkning på blant annet disse kunstnerne: Thomas Struth (født 1954), Thomas Ruff (født 1958), Axel Hütte (født 1951) Candida Höfer (født 1944) og Andreas Gursky (født 1955). Kunstnerne nevnt over, følger alle den objektive fotograferingens estetikk og typologiske metoder for bildefremstilling.

Terje Bergesens valgte motiver, bruken av svart-hvite fotografier og endelig størrelsen på bildene gjør at assosiasjonene til Karl Blossfeldt, August Sander og Bernd og Hilla Beckers fotografiske arbeider blir nokså umiddelbare som kunsthistoriske referanser. Karl Blossfeldt begynte sin søken og tok i bruk sin metode for å fange inn originale former i naturen i hovedprosjektet "Kunstformer i naturen". Plantebildene viser nærmest mikroskopiske detaljer av de innvendige strukturene i knopper, blomster, stengler og blader. August Sanders serie "Det tjuende århundrets menneske" var et storlått og livslangt fotoprojekt der målet var en omfattende dokumentasjon av samtidens tyske samfunn ved hjelp av enkle og liketille portrettskildringer. Bernd og Hilla Bechers prosjekt med avbildning av bygninger og arkitektoniske byggverk har snart pågått over fem tiår. Bygningene fotograferes atskilt fra omgivelsene på en slik måte at de karakteristiske konstruksjonene blir det sentrale temaet. Et felles trekk blant disse kunstnerne er den måten de fremstiller arbeidene på – en systematisk metode med en nærmest vitenskapelig tilnærming. Man ser også tydelige særtrekk ved prosjektene som er knyttet til minimalismens repeterende estetikk og til konseptualismens kjennemerker.

Terje Bergesens arbeider kan i noen henseender beskrives som "objektive", men den tilsynelatende objektiviteten er et uttrykk for den objektive fotografiske estetikken så vel som det visuelle bakgrunnsarbeidet. Sentralt i prosjektet finner vi en underliggende forståelse for fotografering og fotografiets betydning som fremstillingsmedium.

av MALIN BARTH
kurator

* Malerier som henger på Nasjonalgalleriet i Oslo, "Bjerk i storm" av J.C. Dahl og "Gamle furutrær" av Lars Hertervig

